

ЛИТЕРАТУРА

1. Шмеман, А., прот. Литургия смерти и современная культура / А. Шмеман. — М.: Гранат, 2013. — 176 с.
2. Антоний (Блум), митр. Жизнь. Болезнь. Смерть / А. Блум. — Из-во фонда «Христианская жизнь», 2000. — 108 с.
3. Антоний (Блум), митр. Христианин в секулярном обществе / А. Блум // Церковь и время. — 1998. — № 3(6). — С. 32–44.
4. Библия с комментариями / Рос. Библейское об-во. — 2006. — 2048 с.

УДК 821.161.3

ПСАЛМЫ ЯК ЛЕКІ ДЛЯ ДУШЫ

Бароўская І. А.

Установа адукацыі

«Гомельскі дзяржаўны медыцынскі універсітэт»

г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Яшчэ ў старажытныя часы святар Васілій Вялікі ў “Размовах на псалмы” напісаў наступнае: *Все Писание богодухновенно и полезно, для того написано Духом Святым, чтобы в нём, как в общей врачебнице души, все мы, человеки, находили врачевство — каждый от собственного своего недуга. Ибо сказано: исцеление утолит грехи велики (Еккл. 10 : 4).* [1, с. 5].

Першым псалмаспеваком лічыцца Давід, цар ізраільскі, які пражыў да глыбокай старасці з усведамленнем граху і з вялікай любоўю да Бога. Ён іграў на гусях, псалтыры (струнны музычны інструмент; гэта яшчэ і назва зборніка псалмоў цара і прарока Давіда, зборніка, які ўваходзіць у склад Старога Запавета Бібліі) і іншых музычных інструментах, спяваў псалмы і славіў Усемагутнага Творцу. Усё жыццё Давід каляўся ў сваіх грахах і пісаў пакаяльныя псалмы: *Абмый мяне Ад заганай маіх, I ад граху майго ачысці. Бо мае беззаконнасці я прызнаю, I грэх мой заўжды перада мною...*

Псалмы — гэта лірыка з усімі яе умоўнасцямі, гіпербаламі, іншы раз алагічнымі злучэннямі слоў. Пра гэта трэба памятаць, інакш можна прагледзець асноўнае [2, с. 1]. Важную асаблівасць формы псалмоў неабходна захоўваць у перакладзе: *“Вычарпалася ў скрусе жыццё маё і леты мае ў стагнатах”* (Псалём 30:11); *“Як бацька даруе сынам, так даруе Госпад тым, хто байцца Яго”* (Псалём 102:13). Асаблівасць грунтуецца на так званых паралелізмах: адно і тое ж сказана двойчы, але па-рознаму. Дарэчы, такая форма паэзіі актыўна выкарыстоўвалася і самім Іісусам Хрыстом: *“Не судзіце, каб і вас не судзілі. Бо якім судом судзіце, такім вас судзіць будучы; і якою мераю мераеце, такою і вам адмераецца”* (Мф. 7:1,2); *“I вась, усё, як хочаце, каб рабілі вам людзі, так і вы рабіце ім; бо ў гэтым закон і прарокі”* (Мф. 7:12). Гасподзь адкрывае, павучае, дыдактыка ў яго набывае напеўную форму, якая не забываецца, а, наадварот, гучыць, як верш, як нечалавечая мелодыя, якая незвычайна цудоўная, як і той свет, які Ён напоўніў Сабой і Любоўю.

З эпохі ранняга Сярэднявечча псалмы аказвалі велізарны ўплыў сваім зместам або стылем. Сярод першых перакладаў псалмоў — англасаксонскі (9 ст.) і царкоўнаславянскі (10 ст.). У 13–15 стст. Псалтыр перакладаўся паўсюдна па Еўропе навукоўцамі, паэтамі, а ў некаторых краінах пераклады псалмоў былі сярод першых кніг, што выдадзены былі тыпаграфічнымі спосабам, напрыклад, французскі Псалтыр ў перакладзе Жака Ляфеўра д’Эстапля (1509), польскі — Яна Каханоўскага (1578) і румынскі — Карэзі (1578–1580).

Па прыкладу Яна Каханоўскага Сімяон Полацкі лічыў, што яго псалмы (“Псалтыры царя і прарока Давіда”) будуць і спявацца. Сапраўды, у 1680 годзе пеўчы дзяк В. Цітоў стварыў 165 музычных твораў на тэксты псалмоў С. Полацкага, што адзначана як зараджэнне рускай камернай вакальнай музыкі.

Сваю выдавецкую дзейнасць пачынаў з Псалтыра Францыск Скарына (Прага, 1517): *И что ест, чего в псалмох не найдешь? Там ест справедливость. Там ест чистота, душевная и телесная. Там ест мудрость и разум doskonaлый..* Псалтыр Скарына называе «великим сокровищем». Вось як вызначае ён псалмы ў сваіх прадмовах (пераклад А. Разанава): *Псалом — всеединый голос церкви разноязычной. Он возвеличивает торжество и украшает*

праздник, а распри, вражду и злословие усмиряет ради Всевышняго Бога. Сердце, пусть даже каменное, псалом трогает и смягчает и, как из источника, из него источает слёзы. Псалом — песнопение ангельское, темьян духовный; учит душу, а тело пением веселит.

Псалмы чытаюцца і ў цяжкія хвіліны, над нябожчыкам каля труны в утешение скорбящих о смерти умершего, і на працягу 40 дзён у храме, каб *Иисус Христос, вознесшийся на небо, вознёс в небесные обители и умершего* [3, с. 674]. Псалмы — лекі для душы, “калі туга адольвае цябе і ты пакінуты нават сябрамі”, чытай Псалом 23, 27; “калі шукаеш узмацнення ў надзеі на Бога”, чытай Псалом 26 [4, с. 160]. “”Злостраждет” ці хто з вас, няхай моліцца. Вясёлы хто ж, няхай спявае псалмы” [4, с. 219].

Да псалмоў звярнуўся і вялікі беларускі паэт Рыгор Барадулін у сваім зборніку “Ксты” (2005) [5]. Тэксты паклаў на музыку і спявае Алесь Камоцкі. У час жорсткасці і канкурэнцыі, бездухоўнасці і ўседазволенасці менавіта зварот да душы так неабходны кожнаму з нас: *Як у сцюдзёную раку, Памалу ў Біблію заходжу, Бо веру, што душу злагоджу, І, думаю, бяду ўраку* (5, с. 80).

У псалмах паэт арганічна яднае Біблейскі пачатак і нацыянальны. Адбіраючы з псалма толькі адзін верш, Рыгор Барадулін развівае пэўную думку, засяроджвае ўвагу на праблемах нацыянальнага, сацыяльнага, духоўнага зместу нашага жыцця. Аўтар арганічна, глыбока пераносіць вечную філасофію Бібліі на нас, чытачоў, грамадзян сваёй Беларусі, вяртае нас, супыняе на простых і заўсёдных ісцінах: *Дні на зямлі твае, Як дзень адзін. Калі ён скончыцца — Ніхто не скажа* (5, с. 86).

Таму неабходна кожнаму з нас у жыцці паспяваць усё рабіць, бо *дарабляць не вернешся*. Чалавек не ведае, колькі яму наканавана жыць на гэтай зямлі. І толькі сонца, якое паэт называе *служкай боскай мілаты*, ведае свой захад і разлівае шчыра сваё цяпло і святло. У вершы скарыстаны вобразны паралелізм, які пашырае і паглыбляе аўтарскую задуму праз метафарызацыю сітуацыі для стварэння яскравага, найбольш запамінальнага вобраз з мэтай глыбокага ўздзеяння на чытача: *Ты знікнеш — Не заўважыцца прапажа. Рацэ няўцям, Як шмат растала льдзін* (5, с. 86).

Мова псалмоў Рыгора Барадуліна даволі складаная. Яна насычана таўталагічнымі паўтарамі, якія, безумоўна, узмацняюць асноўную думку твора: *на гонях родных Рунь рунейшая* (5, с. 82), *руйнаўце сівыя руіны* (5, с. 85), *жывыя руіны руінаў* (5, с. 85), *не прывыкла сябе Вінаваціць віна* (5, с. 89), *на крыжы Укрыжуй* (5, с. 91). Іншы раз назіраюцца паўтарэнні не столькі блізказначных слоў, колькі слоў блізкагучных: *мелкія ў суцяшэння кішэні* (5, с. 85), *вязні — як вузлякі На вяроўцы пакуты* (5, с. 87), *кара твая відушчая ведае* (5, с. 88), *дзе ліха лішаць ліхадзеі* (5, с. 88) і г. д.

Пры гэтым вельмі актыўна паэт скарыстоўвае магчымасці марфалагічнай сістэмы мовы. Напрыклад, на аснове адзінага кораня —*бо(а)л*— уводзіць у сказ дзеяслоў, назоўнік і ступень параўнання прыслоўя: *разбалицца боль балючэй* (5, с. 85). Або: *Ўзвышаймася. Бо на ўзвышэнне Вышыні нябёсаў стае!* (5, с. 85).

Гукапісу паэт надае вельмі вялікую ўвагу. Своеасаблівыя спалучэнні, нібы гукавая гульня, яскрава ўзмацняюць рытмічнасць вершаванай мовы, што, канешне, надае большую эмацыянальнасць і засяроджвае на глыбіні выказанай думкі: *Не ўзвышэнне сябе самога, А ўзвышэнне з самога сябе. Непадсільная перамога У няскончанай барацьбе* (5, с. 84).

Псалмы Рыгора Барадуліна — яскравы прыклад высокага майстэрства, мастацкага таленту, калі мова дапамагае спасцігаць глыбіню філасофскай думкі, прымушае задумацца. Як стылістычная фігура, шматпрыназоўнікавае надае радку панарамнасць, шырыню для сцвярджэння проста ісціны — пустая душа не можа ўзвысіцца, усё жыццё неабходна напайняць яе і ўзвышацца *над забытасцю, над імшою, Над прадоннем цёмнай маны, Над спустыненаю душою* (5, с. 85).

Праз аўтарскія перыфразы паэт сцвярджае, што “душа — гняздоўе *Прыцемку й святла*”, а “*вусны — вусце думкі, Што сама На выйсце просіць у душы дазволу*” (5, с. 84), мы ж *Часовыя, Не ведаем, калі Душа пакіне нас, Як думка высі* (5, с. 84).

Даволі шырока паўстае ў псалмах параўнанне. У Рыгора Барадуліна параўнанні найчасцей вербальныя, якія характарызуюць працэс дзеяння, і інверсіраваныя, структурныя

кампаненты якіх размешчаны у адвольным парадку: *Шыю катаву, як маладая каханка, Абаўе непаслабна Вяроўка старая* (5, с. 87), *Поўніца вока старое бяссонна Смуткам, Як поўня на скразняку* (5, с. 97), *Высахнуць цяжка воку, Як мору* (5, с. 97), *Вычэрывае, Як з чаўна ваду* (5, с. 97) і г. д.

Пэўная група псалмоў заснавана на антытэзе: *Бачыць далей маладое вока, Вока старое глядзіць глыбей* (5, с. 97), *Ноч з галавы, А дзень жыве з вачэй, Ноч грэшина бавіць час, А дзень пацешна* (5, с. 98). Супастаўленне — гэта кантраст, які дазваляе глыбей зазірнуць у пэўную праблему, раскрыць аўтарскую асноўную думку: *Слаўлю цябе І жыву я табой, Госпад, А смерці гэта няміла* (5, с. 96).

Нестандартныя спалучэнні слоў, што складаюць аснову метафарычных пераносаў, дазваляюць ствараць сентэнцыю, у якой хаваецца дадатковы змест: *Мы зараслі Лясамі хлусні. Пачуй нас і пакарчуй Пакоры нашае пні* (5, с. 91) і г. д.

Псалмы Рыгора Барадуліна — філасофская паэзія, якая прымушае думаць і разважаць. Умела скарыстаныя сродкі мовы накіраваны на сцвярджэнне ідэй любові да Бога, да людзей, ачышчэнне душы і нараджэнне ў ёй святла.

У артыкуле мы прасачылі, як са старажытных часоў псалмы дапамагалі, падтрымлівалі чалавека, заўсёды былі побач. Многія святары называюць Псалтыр пэўным *гімнастычным залам, дзе знойдуцца практыкаванні для кожнай душы.*

ЛІТАРАТУРА

1. Святитель Василий Великий. Беседы на псалмы / Василий Великий, святитель: <https://books.google.by>. — Litres, 12 мая 2015.
2. Клайв Стейплз Льюис. Размышления о псалмах / Клайв Стейплз Льюис // Библиотека Альдебаран: <http://lib.aldebaran.ru>. — 30 с.
3. Закон Божий / для семьи и школы. Составил протоирей Серафим Слободской / USA1987. — 723 с.
4. Схиигумен Савва. В дополнение к общему молитвослову / Лекарство для души / Схиигумен Савва. — М.: Лествица, Ставро, 2004. — 224 с.
5. Барадулін Р. Ксты / Р. Барадулін. — Минск: Рым.-катал. Парафія св. Сымона і св. Алены, 2005. — 472 с.

УДК 614.252

ИСКУССТВО ВРАЧЕВАНИЯ

Бортновский В. Н., Азарёнок А. С.

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

г. Гомель, Республика Беларусь

*Все в мире профессии от людей
и только три от Бога —
судья, педагог и врач.*

Сократ

В настоящее время появляется все больше технологий, которые призваны облегчить работу и сохранить время, которого, однако, становится все меньше. Чем стремительнее движешься, тем быстрее остановишься. Возможно, это плата за желание сделать что-то быстрее и легче, за лень.

К сожалению, медицина тому не исключение. Масса аппаратов, множество диагностических процедур. И, в общем, становится не важно, какой человек, какое заболевание. Один пациент, второй, третий... Пациент теряет лицо. Он становится объектом, предметом. Тогда, чем же врач отличается от продавца или юриста? Один посетитель, второй, третий... Порой, хороший гончар вкладывает в свою работу больше души, чем некоторые врачи. Он делает свою посуду для людей, старается сделать ее хорошей и красивой, чтобы она понравилась, и ей удобно было пользоваться.

Конечно, врач многое должен успеть, уделить внимание каждому пациенту, правильно поставить диагноз и назначить соответствующее лечение. На все нужно время. Его всегда не хватает. Но, к сожалению, не всегда врач старается и хочет вникнуть в проблему